

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Duša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije po poštnine prosite. Telefon interurban št. 113.

28. številka.

MARIBOR, dne 27. aprila 1925.

Letnik I.

SLS vedno dosledna.

»Slovenec« je v svojem broju 22. aprila zapisal te-le besede: »Slovenec se danes ne borimo za notranjo preureditev naše države — kot Slovenci, zato ker hočemo biti za-se; nego borimo se za to kot državljani, ki v sedanji strukturi države ne vidimo pogojev in možnosti za zdrav in krepak njen razvoj in ker ne maramo države po starokopitnih vzorcih, nego hočemo državo, slonečo na modernih demokratičnih temeljih, ki so edini v stanu skleniti je v trdno in nerazrušljivo zgradbo.«

Te besede so dale »Slovenskemu Narodu« povod za konstatcijo, da SLS stoji pred preobratom ne samo svoje taktike, marveč tudi svojega programa. Prej se je borila za revizijo ustave v smislu plemenskega separatizma, sedaj se pa izjavlja za ustavno-revizionistično politiko demokratičnih reform celokupne države. Starikavo glasilo slovenskih mladikov potem v svoji znani bistroumnosti dostavlja, da je tak preobrat »res edini izhod in rešitev SLS pred popolnim razpadom.«

Iz poslednjih besed »Slovenskega Naroda«, ki po krivem nosi svoje ime, ker se poteguje ne za slovenski narod, marveč za jugoslovansko nacijo, sledi, da so samostalni demokratje izgubili svojo zadnjo nado, iz katere so dosedaj črpali vse svoje upe, da bo namreč SLS totalno razpadla. »Slovenski Narod« dopušča, da se ta stranka more rešiti ter tako ostati na življenju. Starec res včasih resnico pove, kadar se mu posreči, da se nekoliko dvigne nad svojo lažnjivo naravo.

Naj nam »Slovenski Narod« oprostí, da ne moremo sprejeti niti te njihove majhne koncesije, ki jo dela naša stranka. Razlog je v tem, ker njegova predpostavka, iz katere dela to dedukcijo (zaključek), ni istinita.

SLS je vedno delala in dela tudi danes isto politiko. Niti točke svojega programa ni opustila. Njena doslednost je celo tako velika, da je poedinim programskim točkam vedno dajala bistveno isto tolmačenje in isto motivacijo (utemeljevanje).

To velja zlasti o naši borbi za avtonomijo Slovenije. Mi smo svoj državnopravni program vedno naslanjali na moderno demokratično načelo o samoodločitvi naroda, narodovi zavesti in narodovi volji. Naš narod hoče, kakor vsak narod v sedanji dobi, biti gospodar svoje usode. On hoče svoje razmere sam upravljati v občini, v okraju, v okrožju in celi svoji deželi, kakor daleč sega njegovo nacionalno ozemlje. Skupek teh avtonomističnih edinic tvori avtonomijo slovenskega naroda in slovenske dežele.

Tako mi tolmačimo svojo avtonomijo danes, tako smo jo tolmačili vedno in ravno s tem smo dokazali, da nismo nobeni plemenski separatisti, marveč dosledni bojovníki za realizacijo (udejstvovanje) načela demokracije.

Da nam naši demokratski neprijatelji ne bodo oporekali tega dejstva, hočemo kot dokaz navesti besede poslanca dr. Hohnjeca, ki jih je govoril v debati o ustavnem predlogu. Na seji ustavotvorne skupščine dne 11. maja 1921 je dr. Hohnjec program SLS tako-le raztolmačil: »Treba je zaznamovati, da se temeljna razlika v pojmovanju države nanaša na oceno sestavin, iz katerih sestoji država. Mehanično-individualistični nazor, ki se opira na načela Hobbesa in Rousseau-a, smatra državo kot množino enakopravnih — vsaj teoretično enakopravnih — individuijev (poedincev). To naziranje je protivno ne samo zgodovini, marveč vsakemu globljemu pogledu v bistvo države. Zadnji sestavni deli države niso individuiji, marveč familije. Zato že Aristotel opredeljuje državo kot zvezo familij in občin k srečnemu in čednostnemu življenju. In Ciceron imenuje familijo seminarium rei publicae (semenišče države). Familija je pred državo in narava ji odrejuje pravice, ki jih država ne sme gaziti.«

Razširjena familija je občina. Občina ni poljubna in samovoljna družabna tvorba, ampak se je naravno razvila iz familije, je torej utemeljena v naravi ter ima od nje določen delokrog. Državna centralna oblast nikakor nima pravice, posegati v njen delokrog, je ne sme potisniti ob stran ter je oropati njene samostojnosti in neodvisnosti. Le kolikor bi splošni blagor cele države zahteval, ima država pravico, da omeji svobodo občine.

Kar smo rekli o občini, to velja tudi o pokrajini. Zvesti organskemu pojmovanju države zahtevamo za te organske celote kot sestavne dele države resnično avtonomijo. Ustavni načrt, izdelan od vlade in ustavnega odbora, je prošinjen z duhom mehanično-individualističnega pojma o državi ter odklanja idejo istinite in dejstvene avtonomije. On spaja posamezne teoretično enakopravne individuije z obročem centralizma v državno skupnost.

Gospodje! Iz zgodovine in iz izkustva črpamo globoko prepričanje, da se enakopravnost dejansko ne da obstaniti brez občinske in zlasti brez široke in krepke pokrajinske avtonomije. Brez nje bo vsaka enakopravnost ostala samo na papirju, bo okvir brez vsebine. Boreč se za popolno enakopravnost v narodnem, socialnem

in gospodarskem oziru in za dosledno uresničenje demokratske ideje, se borimo zoper centralistično državno ureditev, ki jo smatramo za inkarnacijo (utelešenje) ideje državnega absolutizma in plemenskega hegemonizma.«

Te besede so dokaz, da je SLS danes takšna, kakoršna je bila pred štirimi leti. Preobrat se pri njej ni izvršil niti ni potreben, ker se je vedno dosledno držala demokratičnih načel.

Politične vesti.

Politična ugibanja po Pašičevi vrnitvi. Kakor izgleda, še Pašič ni voljen, da bi izvedel rekonstrukcijo vlade. Pašič noče podati ostavke, ampak bo samo izpopolnil izpraznjena ministrska mesta. Ostavki dr. Šurmina in dr. Drinkoviča bosta sprejeti. Trdi se, da bodo radikali odvzeli samostojnim demokratom ministrstvo za agrarno reformo in mesto tega portfelja bodo dobili demokrati ministrstvo za trgovino in industrijo. Kot novi ministri se imenujejo za izenačenje zakonov dr. Milan Srškič, za agrarno reformo Simonovič, za trgovino dr. Krizman ali Grisogono, za zgradbe Ante Radojevič ali Nikola Uzunović. Na ostalih ministrskih mestih bodo ostali dosedanjí ministri. Danes, v ponedeljek bo Pašič predložil kralju listo z novimi ministri izpopolnjene vlade. Kako stališče, da bo zavzel kralj glede Pašičeve nakane in izpopolnitve vlade, ni znano.

Likvidacija spora z Bolgarijo. Spor, ki je zadnji čas nastal med Beogradom in Sofijo vsled nespretnih izjav nekaterih članov bolgarske vlade, predvsem ministrov Ruševa in Kalfova, je sedaj z izjavo bolgarske vlade likvidiran. Omenjena ministra sta napadala našo državo, češ, da je ona povzročila zadnje nemire in atentate v Bolgariji. V istem smislu je pisalo tudi bolgarsko časopisje. Naša vlada je zapretila po svojem sofijskem poslaniku z energičnimi merami, ter hotela predati bolgarski vladi posebno demaršo. V soboto je sofijska vlada izdala dementi, v katerem zanikuje vse izjave, ki se pripisujejo ministrom Kalfovu in Ruševu, da je atentat v Sofiji delo beograjskih službenih krogov. V Beogradu so vzeli ta dementi na znanje in s tem bo bolgarska afera spravljena s pozornice.

„Črna roka.“

Ko se sedaj toliko razpravlja o odgovornosti za svetovno vojno, se čisto imenuje tudi srbska oficirska organizacija »Črna roka« v zvezi s sarajevskim atentatom. Ob tej priliki trdijo eni, da je stala začetkom vojne še blizu tedanje srbske vlade, drugi pa dokazujejo, da je bila srbska vlada tedaj že zelo nasprotna organizaciji in da iz tega sledi, da tedanja srbsko vlado ne zadene nobena odgovornost nad sarajevskim atentatom ali nad začetkom svetovne vojne.

»Črna roka«, ali kakor se ta organizacija pravilno imenuje — »Ujedinjenje ali smrt« — so leta 1911 ustanovili oni srbski oficirji, ki so leta 1903 umoril kralja Aleksandra Obrenoviča in kraljico Drago. Člani te organizaciji so se rekrutirali tudi iz civilnih stanov in je treba organizacijo strogo ločiti od leta 1909 ustanovljene »Narodne Odbrane«. Ko je »Črna roka« prava teroristična organizacija, ki smatra silo in orožje za najboljšo propagandistično sredstvo, je pa »Narodna Odbrana« navadna legalna nacionalistična organizacija, ki zasleduje v prvi vrsti prave prosvetne cilje. Ko so se na Dunaju vznemirjali nad srbsko nacionalistično propagando v Bosni, pa niso hoteli ali pa niso znali ločiti teh dveh organizacij.

»Črna roka« se je ustanovila v svrhu srbskega ustaštva po Makedoniji in je seveda ustaštvo zanesla tudi v Bosno. Odnosaji med to organizacijo in vlado nikdar niso bili čisti. Delovanje in propaganda »Črne roke« je šla vladi sicer v račun, a ker je postajala »Črna roka« vedno oblastnejša, se je tudi vlada vedno ostreje obračala proti njej. Največji spori so nastali po zmagah v balkanski vojni, ko so hoteli oficirji-pristaši »Črne roke« obdržati vojno okupacijsko oblast nad novo pridobljenimi južnimi kraji, češ, da je taka oblast boljša kot pa ona, ki jo hoče vzdržati vlada z nesposobnimi uradniki. V načelu je imela vlada prav, dejanski položaj je pa opravičeval črnoroke, ker je vlada, kakor še sedaj, pošiljala iz Beograda na jug najslabše in najkoruptnejše uradnike.

Spor med vlado in »Črno roko« je bil leta 1914 res že na višku in tako bo verjetno, da tedanja srbska vlada ni bila v nobenem oziru tega deležna, kar so črnorokci prispevali k sarajevskemu atentatu.

Svojo oblastnost je Črna roka odevala tudi v romantično tajnost. Njena pravila so bila čisto zarotniška, članstvo je bilo razdeljeno na skupine, katere so osnovali člani, obvezani in zapriseženi, da od njih vsak organizira po eno petorico. Skupine niso vedele ena za drugo in

navodila so sprejemale od vodstva po tajnih posredovalcih. Novega člana so pripeljali v čisto temno sobo in tu je na križ, nož, strup in na mrtvaško glavo prisegal, da se bo pokoril vsakemu povelju vodstva. Takim prisegam je vedno prisostvoval kak popolnoma zakrinkan član vrhovne organizacijske grupe. Duša »Črne roke« je bil Dragotin Dimitrijevič, radi visoke in temne postave nazvan »Apis«, sposoben in hraber oficir, kot človek pa strasten in v svoji oblastilnosti brez meje in brez obzira. Leta 1913 je bil Dimitrijevič že polkovnik v generalštabnem oddelku za špijonažo in četudi je iz tega mesta samovoljno krepil »Črno roko«, ga vlada le ni mogla ali pa ni hotela odstraniti in se je začetkom leta 1914 morala celo udati, ko so oficirji-črnorokci zahtevali spremembe neke ministrske naredbe.

Angleški pisatelj in znani poznavalec naših razmer Seton-Watson navaja v svoji razpravi o začetku vojne in odgovornosti za njo, da je Dimitrijevič že leta 1911 poslal na Dunaj nekega atentatorja, da ubije ali cesarja Franca Jožefa ali pa nadvojvodo Ferdinanda. Ker je ta atentator odrekel — bil je jetičen in je najbrž med potom umrl —, se je Dimitrijevič z Vojo Tankosičem, ki se je kot poručnik udeležil pri kraljevem umoru leta 1903, posvetoval o novem načrtu atentata. Angleški pisatelj opisuje Tankosiča kot človeka nasilne narave. Tankosič je stopil v zvezo z nekimi nacionalističnimi študenti iz Bosne, organiziral jih je kot nacionalistično-teroristično sekcijo ter jim je najbrž kar na svojo roko dajal navodila in jih vabil v rabi raznega orožja. Seton-Watson tudi trdi, da sta »Apis« in Tankosič predložila vodstvu »Črne roke« to teroristično sekcijo za sprejem in za uporabo, pa sta ostala v manjšini s par glasovi. Ali sta potem oba skupaj ali pa eden od njih poslala atentatorje v Sarajevo, se ne bo dalo dognati. Pri vseh zvezah, ki sta jih imela »Apis« in Tankosič z atentatorji, je pa atentat vendarle delo celokupne srbske bosanske omladine.

Na spomlad leta 1917 je Pašičeva vlada obračunala s »Črno roko«. V Solunu so bili Dimitrijevič — »Apis« in še nekateri drugi oficirji obsojeni na smrt, drugi pa na dolgoletno ječo po obtožbi, da so pripravljali in poskusili atentat na prestolonaslednika Aleksandra. Ta proces je še danes v mnogem nepojasnjem, širijo se pa o njem najrazličnejše vesti. To je gotovo, da je hotela vlada uničiti »Črno roko«, ker je bila premočna in preveč samostojna in da ne bo vse res, kar je vlada o procesu izjavljala. Na prestolonaslednika naj bi bil streljal neki Grk, ki je v ječi izjavil, da so ga najeli Dimitrijevič in drugi črnorokci. Atentator-Grk pa ni nikdar prišel pred sodišče, ampak je izginil iz ječe, dočim se je njegova izpoved vzela za temelj obtožbe proti Dimitrijeviču in tovarišem. Nasprotniki Pašiča še danes trdijo, da se je Pašič tedaj bavil z idejo skleniti mir z Avstrijo in da je dal radi tega obsoditi črnoroke, ker je avstrijska vlada po posredovalcih stavila to kot prvi pogoj. Ob izreku smrtno obsodbe se je Anglija brzojavno zavzela za obsojence, Dimitrijevič, Apis in dva njegova tovariša so pa vendarle bili ustreljeni in Pašičeva vlada je odgovorila Angležem, da je prišla brzojavka — prepozno. V ječah po Srbiji in v kaznilnici Lepoglavi je še danes mnogo obsojencev iz solunskega procesa in med njimi tudi kapetan Mišić, sin slavnega vojvode Mišića.

Solunski proces spada v najmračnejši del srbske politike sploh, Pašičeve pa še posebej in kolikor upravičenosti je imela Pašičeva vlada za pobijanje teroristične organizacije »Črna roka« in udejstvovanje oficirjev v politiki, toliko slabe luči mečejo na to postopanje njene metode in pa dejstvo, da je tudi vlada za svojo stran spravila oficirje v politiko in da je proti oficirski organizaciji »Črna roka« osnovala drugo oficirsko organizacijo »Bela roka«.

Po svetu.

Skrbi Nemške Avstrije. Avstrija s svojimi šest milijoni prebivalcev proizvaja danes v svojih tovarnah toliko izdelkov kot preje za celo bivšo Avstro-Ogrsko. Žalibog pa nikakor ne more prodati toliko blaga v inozemstvo, ker ne more konkurirati v zapadnih državah; nasledstvene države, to je one, ki so nastale iz delov bivše Avstro-Ogrske pa so zavarovale svoje meje proti uvozu nemško-avstrijskega blaga s tako carino, da je izvoz tudi v te dežele nemogoč. Vsled tega skrbi vladnih in trgovskih krogov na Dunaju, vsled tega tudi zastoj dela v tvornicah in brezposelnost (približno 80.000 samo na Dunaju). V zadnjem času so pa začeli z silo tirati to vprašanje v ospredje, in sicer na način, ki je razburil posebno nasledstvene države. Danes obstojajo tri pota rešitve avstrijske industrije in trgovine: 1. Priklopitev Nemške Avstrije k Nemčiji, katero pot sta pripravljala dr. Dinghofer in dr. Frank v Berlinu, ali 2. carinska unija z Italijo, radi česar se je posvetoval dr. Mataja v Rimu in pa 3. združitev Nemške Avstrije z vsemi nasledstvenimi državami v eno gospodarsko enoto centralne Evrope, kjer bi odpadle vse carinske ome-

jitve in bi bil tako prost uvoz in izvoz blaga v teh deželah. Radi le zadnje točke je potoval dr. Ahrer v London, kjer mu gredo baje Angleži zelo na roko. Naši industrijski in trgovski krogi so vsled tega seveda zelo razburjeni, ker se boje konkurence, na drugi strani pa pravijo, da se za to gospodarsko enoto skriva politična enota, to je vstajenje bivše Avstro-Ogrske, kar pa seveda nikdo ne more odobravati.

Vandervelde vrnil mandat. Vodji belgijskih socialistov Vandervelde-ju se niso posrečila pogajanja za sestavo koalicijske vlade; najprej je skušal ustvariti koalicio z liberalci, potem pa s katoliško stranko. — Kralj bo poveril s sestavo vlade najbrž katoliško stranko.

Čičerin dementira vmešavanje sovjetov v nemire na Balkanu. Neka ameriška agencija se je obrnila na Čičerina, zunanjepolitičnega komisarja sovjetske Rusije, da se izjavi o resničnosti obtožbe, s katerimi napada Cankov moskovsko vlado. Čičerin je odgovoril z ostrim napadom na Cankova in njegov režim v Bolgariji. Izjavil je, da se Rusija niti najmanj ni vmešavala v bolgarske notranje zadeve. Dogodki v Sofiji so samo izraz nezadovoljnosti ljudstva, ki se upira svojim tlačiteljem. Ta upor skušajo sovražniki sovjetov pripisati njihovi propagandi, samo- da diskreditirajo sovjetsko vlado. Bolgarska vlada se poslužuje falsificiranih dokumentov, da dokaže zveze med sovjeti in domačimi revolucionarji. V Berlinu so nedavno naročili tiskovine, na katerih stoji naslov in pečat neke sekcije tretje internacionale, ki stvarno sploh ne obstoja. Iz takih tiskovin potem delajo svoje »dokumente«.

Rusija se z vsemi silami bori proti gospodarski propasti, katera ji grozi. Kot dokaz nam služi naredba, ki jo hočejo izdati boljševiški komisarji te dni. Dosedaj nam reč kmetje niso smeli imeti najemnih delavcev, ampak so morali lastnoročno obdelovati svoja polja in sami oskrbovati svojo živino. Delavci na državnih vzornih posestvih pa so hoteli biti enaki z delavci v tovarnah in so delali samo 6, pozneje osem ur na dan. Poleg tega seveda vse nedelje proste, pa četudi je bil čas košnje. Sedaj pa hoče Kalinin z enim mahom odpraviti ta nered. Nova naredba dovoljuje kmetom, da smejo imeti najemne delavce, ki morajo, ako je to v pogodbi z njimi sklenjeno, delati tudi več kot osem ur na dan. Najemati smejo tudi štirinajstletne v izjemnih slučajih celo dvanaestletne otroke na delo.

Prosvetna zveza v Mariboru

vabi vljudno na

pevsko - planinski večer,

ki bo v četrtek, 30. aprila t. l. zvečer ob 8. uri v dvorani Zadržne gospodarske banke.

Sporred:

Nastopi priznana solistinja gđ. Regina Mihelič iz Zagreba z več izbranimi pesmicami, pri klavirju spremlja g. Milko Bedjanič. — Krasne planinske skioptične slike Triglava, Kamniških planin itd. Predava g. dr. A. Veble. Petje moškega zbora, izbrane orkestralne točke. — Vstopnice od 1 do 3 D se dobe zvečer pri blagajni. —

Zadnji prosvetni večer v tej sezoni!

Na gore, na gore na strme vrhe
tja kliče in miče in vabi srce!

Dnevne novice.

Za duhovnega svetovalca lavantiske škofije je bil včeraj, 26. aprila ob priliki blagoslovljenja novega velikega zvona v Št. Ilju v Slov. gorah od škofa dr. Karolina imenovan tamošnji župnik Ewald Vračko. Naš vladika je v svojem nagovoru v župnišču naglašal velike zasluge odlikovanca. Dekan in č. kanonik Čížek je nato prečital odlok, s katerim utemljuje gospod škof imenovanje g. Vračka duh. svetovalecem. Iskrenemu rodoljubi in neutrudljivemu prosvetnemu delavcu iskreno čestitamo!

Gasilstvo in politika. Iz gasilskih krogov smo prejeli ta-le dopis: Gotovo vam je znano, da je obhajal demokratski veljak in gerent ljubljanske občine g. Josip Turk pred nekaj dnevi svojo 60 letnico rojstva. Demokratsko časopisje je vzdignilo velik halo in nastopile so tudi razne demokratske organizacije. Vendar, to nas ne briga! — Briga nas pa, da se je tem pristnim strankarskim organizacijam pridružila tudi nadstrankarska gasilska organizacija. Za ljubljansko gasilno društvo se nam to ne zdi čudno, ker je pač jubilat sedaj njegov načelnik in obenem mestni gerent in ljubljansko gasilstvo že od nekdanj rado prireja razne štafaže. Toda, kdo je pooblastil gospoda Vengusta iz Celja, naj klečeplazi pri tej prireditvi v imenu štajerskega gasilstva? — Mar misli, da tvori on štajersko gasilstvo? — Kolikor poznamo naše gasilce, so ti na pravem mestu in se ne dajo izrabljati ne od ene, ne od druge strani za razne politične humbuge. Ako je že g. Vengust mislil, da mora biti navzoč, naj bi bil, toda v svojem imenu, ne pa v imenu štajerskega gasilstva, ki dobro pozna jubilarne zasluge na gasilskem polju in ve, da bi bilo za gasilsko organizacijo veliko bolje, da bi takih ljudi nikdar ne

Novodošlo originalno angleško sukno

modno perilo, samoveznice, klobuki itd.

Fr. Mastek, Glavni trg 16

štela za svoje člane. Štajersko gasilstvo se ne bo dalo nikdar zapeljati v politični tabor, ki mu že od nekdanj predsedal. Ako gospodje kot gasilci nočejo poznati nepolitičnega, strokovnega dela, potem naj bodo prepričani, da jim mi ne bomo sledili in si osnujemo svojo organizacijo, ki bo odgovarjala interesom ljudske volje, ne pa volji posameznih demokratskih kričarjev. Na tem tudi razpusti ala Sv. Lenart v Slov. gorah ne bodo nič spremenili.

Petovica d. d. slovenska tovarna čevljev in usnja v Ptujju hoče kriti svoje izgube s tem, da se odpiše del delniškega kapitala, na drugi pa se združiti z nemško-avstrijsko velefirmo »Humanic« ter povečati delniški kapital na 10 milijonov dinarjev. Z drugimi besedami, zopet prehaja slovensko podjetje v tuje in celo nemške roke. Pa se bomo zopet trkali na prsa, češ, mi nacionalisti moramo ščititi jugoslovansko industrijo in trgovino.

Dohod k elektrarni na Fali. Vodstvo elektrarne objavlja, da je od 1. maja t. l. naprej dohod k elektrarni mogoč samo skozi glavna vrata na levem bregu Drave, poleg državne ceste. Posetniki, ki dospejo z železnico, se morajo prepeljati preko Drave z brodom, ker je dosedanj dohod do elektrarne po jezu zagrajen.

Tajnik SLS M. Kranjc bo odslej v tajništvu Slov. ljudske stranke v Celju, vsak četrtek od 9. do 12. ure dopoldne. V Mariboru je tajnik Kranjc v tajništvu SLS gotovo ob petkih od 8. do 12. ure dopoldne, druge dneve negotovo. Voditelji krajevnih organizacij SLS, pa tudi drugi naši somišljeniki so vabljeni, da se radi zglasajo pri tajniku, ako pridejo omenjene dneve v Celje ali v Maribor. Za navadna posredovanja, pojasnila itd. pa je seveda tajništvo SLS v Mariboru in v Celju vsem našim somišljenikom, razun nedelj in praznikov, vsak dan odprto. — Tajništvo SLS v Mariboru.

Zanimiva šahovska prireditev v Ljubljani. Ljubljansko društvo »Atena« priredi dne 1. maja originalno šahovsko prireditev. Pod vodstvom šahovskega mojstra Vidmarja se bo izvajal takozvani »živi šah«. Na obsežnem kvadratnem polju bodo nastopile v narodne noše oblečene skupine oseb, ki bodo predstavljale posamezne šahovske figure. V igri bodo nastopili proti Vidmarju najboljši ljubljanski šahisti, tako, da bo igra tudi po vsebini napeta in zanimiva.

Kongres vseh trgovcev Jugoslavije se bo vršil ob priliki otvoritve zagrebskega velesejma dne 26. in 27. t. m. v Zagrebu. Obravnavali bodo vprašanje centralne organizacije vseh različnih trgovskih organizacij v Jugoslaviji in prisilni vstop vseh trgovcev v trgovske organizacije.

Avtomobilska in avijatična nesreča. Te dni se je zgodila v Sarajevu pri Alipašinem mostu težka avtomobilna nesreča. Avto je brzel v Sarajevo, da si kupi bencina. Na tem potu je šofer smrtno povozil 17 letnega seljaka Goljana, ki je šel v spremstvu svojega strica v vas. Povoženi je vsled ran umrl. Avtomobil je preveč krenil na stran, zadel v kup kamenja in se prevrnil. Pred nekaj dnevi se je ponesrečil vojaški zrakoplov pri selu Jasenice v bližini Mostarja. Aeroplan se je pokvaril in padel na zemljo z višine 150 m. Pri padcu sta se ponesrečila narednik Perović in pilot. Oba sta dobila tako težke poškodbe, da je Perović v mostarski bolnici umrl, pilot pa se bori s smrtjo.

50 tisoč romarjev v Rimu. Dosedaj je obiskalo Rim 95 večjih romarskih skupin iz Italije in 63 iz inozemstva. Skupno je obiskalo Rim letos nad 50 tisoč romarjev. Večina inozemskih romarjev je bila dosedaj iz Francije, Belgije, Nemčije, Avstrije itd. Izmed Slovanov se podaja na romanje v Rim prvi Jugoslovani, ki obiščejo sveto mesto v maju.

Konec broderskega štrajka. Na rečnih tovarnih ladjah so štrajkali brodarji, ker jim broderski sindikat ni hotel povišati plač. Te dni se je končno dosegel sporazum med obema skupinama in sindikat je povišal brodarjem njihove prejemke ter sprejel v službo vso odpuščeno moštvo.

Borza. Budapest 870, Italija 256, London 299.25 do 299.75, Newyork 62.15—62.25, Pariz 323.25, Praga 185—185.25, Dunaj 878.5, Curih 12.07—12.09. V Curihu notira dinar 8.30.

Odprto pismo vpokojencev zakonodajalcem v Beogradu.

V zagreškem »Obzoru« je objavljeno odprto pismo upokojencev, ki ima med drugim sledeče v največji meri upravičene in nujne zahteve.

Toliko se govori o enakopravnosti v naši državi, a krivica, ki se godi nam prečanskim upokojencem je s tem v največjem nasprotju. Višina naše pokojnine izhaja še iz dobe, ko je imela krona zlato valuto. Mesto

da se nam ob prevedbi krone na eno četrtno dinarske vrednosti naše pokojnine izdajo v dinarjih, so nam še vedno ostale kronske penzije in smo morali tudi mi od tega žrtvovati tri četrtine. V drugih nasledstvenih državah z veliko boljšo valuto so krone spremenjene v plačilne enote dotične države, kakor v Italiji v lire, v Češki v češke krone itd., kar odgovarja določilom konference v Rimu 1921. Pri nas se pa to ne upošteva in vse prošnje ter pritožbe ne ostanejo samo brez uspeha, ampak tudi brez odgovora.

Krivica pri penzijah pa ni ublažena z dodatki na draginjo, ker te dodatke dobijo tudi upokojenci z dinarsko, torej štirikrat večjo penzijo. Pa tudi v pogledu doklad so oškodovani prečanski upokojenci, kar se vidi iz naslednjega:

Ministrski svet je rešil lani, da dobijo vsi upokojeni generali prejšnje srbske in črnogorske vojske, ako so 20 let služili, mesečno doklado od 3000 dinarjev brez ozira na višino penzije in na stalno bivališče. Prečanski generali s 40 ali še več let službe pa dobijo komaj polovico tega dodatka. Torej za upokojence ene in iste kategorije silno neenako in postransko postopanje! Pri tem pa nosijo prečanski kraji veliko večino davkov in že radi ugleda pred svetom bi se morala odpraviti ta krivica. Upokojenih prečanskih generalov bo okrog 30 in že stroški za en luksuzni avtomobil bi lahko pokrili krivično razliko doklade.

Ministrski svet je sicer zvišal draginjske doklade, to zvišanje pa je reducirano s tem, da so ustavljeni prejšnji dodatki na stanovanje. Vse doklade so pa itak porabili hišni posestniki, ki so baš tedaj zvišali najemnino. Večina prejšnjih penzionistov pa sploh ne dobiva nobene stanarine.

Upokojenci so nadalje v svojem pismu obširno bavili s sedanjim predlogom stanovanjskega zakona ter končno vprašujejo: »Ali ni to največja ironija, da moramo mi penzionisti, prejemajoč še vedno stare predvojne penzije v sedanjih devalviranih kronah, hišnim posestnikom ne samo njihove krone v dinarje spremeniti, ampak še te dinarje s šestimi pomnožiti?!«

V Avstriji so hišni lastniki glede dohodkov od hiš (izenačeni z lastniki vrednostnih papirjev (vojnih posojil, železnice itd.) pri nas je pa vseeno, če je človek nekdanj v hiše vložil vse svoje prihranke, ali pa če si je hiše prišpekuliral. »Vse v en koš« — to je parola tudi pri obravnavanju hišnega lastništva, mnogo hišnih posestnikov je silno krivično prizadeto po projektu stanovanjskega zakona, ker se jih traktira prav tako kot hišne posestnike-spekulante in velekapitaliste, če ima pa penzionist pristradano hišico iz davnih let, je pa gotovo s 100 proti 1, da mu ostanejo v hiši, edini njegovi posesti, stranke, ki imajo poleg predvidene zaščite še druge moči, da nastopajo kot jež v brlogu lisice. Večina prečanskih penzionistov pa naj s kronsko penzijo — mesečno okrog 300 dinarjev — plačuje na najemnini z večjo družino (3 sobe) mesečno 1000 D, torej dvojno, trojno, četverno svojo penzijo. Od kod neki? Jesli in oblačiti se mora tudi, pa če bi penzionisti začeli odsluževati najemnino s kulukom, kdo naj tu posreduje in odloča, ko bodo hišni lastniki samo one sprejemali, ki izgledajo še vsaj par let sposobni za kuluk. Penzionisti, ki so desetletja kulučili v državnih službah, bodo pa v splošnem seveda zelo slabo blago na trgu sužnjem ali kulukarjev.

Upravičene zahteve penzionistov so: Da se penzijske krone počeni od uvedbe dinarske valute obračunajo v enaki višini v dinarjih ter da se izplačajo tudi za mazaj, za bodoče pa se naj uredijo enake pokojnine, doklade in vse drugo po enaki dobi službe in čina, draginjski razredi naj se pravilno in pravično razdelijo, kot stanovanjska doklada naj se pa da toliko, da se lahko plača stanovanje, ki naj se ne odpove, dokler ni zajamčeno drugo.

Iz Maribora.

Umrl je v Mariboru v nedeljo opoldne v bolnici Miroslav Košir, dijak tretje meščanske šole. Pogreb rajnega bo iz mrtvašnice na pokopališče na Pobrežje. Rajni Košir je bil član Orla.

Protest zoper 2% davek na zaslužek ročnih delavcev. V soboto, 25. aprila, popoldne je bil v Studencih pri Mariboru občni zbor organizacije SLS. Poslanec dr. H o h n j e c je podal politično poročilo, ki je bilo sprejeto s splošnim odobravanjem. SLS in njenim poslanecem je bilo soglasno izraženo popolno zaupanje. Sprejeta tudi soglasno bila resolucija, v kateri se odločno protestira zoper 2% davek na zaslužek ročnih delavcev. Ta davek je nesocialen, ker zadeva tiste sloje, ki z največjim naporom svojih sil težko preživljajo sebe, pa se jim še nalaga davek, ne da bi se niti najmanj mislilo na eksistenčni minimum, ki mora ostati davka prost. Posledica tega davka bo, da se bodo podražili proizvodi domače industrije in obrti. Ta davek bo, kakor vsi ostali, najobčutnejše zadel Slovenijo, ki bo morala plačati 12 milijonov, torej eno petino tega za celo državo v znesku 60 milijonov proračunjenega davka.

»Tabor« — list za ponesumnjevanje ljudi. V Mariboru izhaja listič samostalne demokratske stranke, ki je iveren odsev njene duševne siromašnosti. Obsega navadno dve strani male oblike, pa še teh ne ve s ščim napolniti kakor siromak, ki ne more niti svojega malega stanovanja opremiti s potrebnim in primernim pohištvom. Zadnji čas »Tabor« napolnjuje svoje svoje predale z abotnimi pripovedkami o krv potečih Johancih v italijanski Kalabriji ter o čudežnih, nadnaravnih prikaznih, ki se dogajajo bogzna kje na Italijanskem. On čuje v svoji nežni, za take reči dovzetni duši glase, ki prihajajo iz groba papeža Pija X. On gleda v svoji

temperaturno povzdignjeni fantaziji, kako hudobni duh v obliki mačka razmetava pohištvo in razne stvari po neki hiši na Italijanskem. In tako dalje. Ali ni to dostojna tvarina za vodilni organ samostalne demokratske stranke v mariborski oblasti? Ako hoče »Tabor« v tej branži konkurirati s socialističnimi listi, mu je obetati lepih uspehov v stroki poneumnjevanja ljudi.

Postopanje tukajšnjega stanovanjskega urada. Stanovanjski urad je na zadnje seji dodelil stanovanje nekemu uradniku, ki je vložil prošnjo šele pred 6 meseci in se poročil pred kratkem. Ta gospod je brez otrok. — Stanovanjski urad si je upal preskočiti nebroj starih prosilcev, rodbinskih očetov, ki živijo v podnajemih. — Vprašamo predsednika, ali ni to grozna krivica? Kako si upa svoj odlok zagovarjati. Ljudje, ki čakajo že 2 do 3 leta na stanovanje, so silno razburjeni, in takega postopanja ne odobravajo. Vprašamo tudi prisednike stanovanjske komisije, kako zagovarjajo svoj sklep. Ali ni nikogar, ki bi si upal temeljito razčistiti in pojasniti razmere stanovanjskega urada.

Tihotapec ustrelen. V petek, dne 24. t. m., je tihotapec vo na naši severni meji zahtevalo zopet žrtev. Pri Sv. Križu nad Mariborom, kjer navadno prestopajo tihotapci avstrijsko mejo, je v petek stražil pripravnik finančne kontrole Valentin Dvorak. V Soteski pod Slemenom je naletel na dva tihotapca z nabasanimi nahrbtnikoma. Ko sta tihotapca zagledala financarja, sta zbežala nazaj proti meji ter vkljub ponovnemu pozivu in streljanju v zrak nista hotela obstati. V jarku pod Slemenom se je financar Dvorak spodtaknil in padel. To priložnost sta tihotapca izrabili ter sta začela financarja obmetavati s kamenjem. V lastno obrambo je prijel Dvorak za puško, nameril za tihotapcema, sprožil in zadel enega v desno stegno pod kolenom. Krogla je prestrelila žilo odvodnico in dovodnico. Tihotapec je takoj padel in kmalu izdihnil na izkrvavitvi. — Še tekom istega dne je dospel na lice mesta iz Maribora srezki upravnik finančne kontrole g. Janko Köstl, ki je izvršil preiskavo. Ustreljeni tihotapec ni imel pri sebi nikakih listin, pač pa se je do danes ugotovilo, da je neki Černič, ki je bil prej uslužben pri trdnji Toman v Mariboru, kjer so ga radi nepoštebnosti odslavili. Šel je k vojakom v Zagreb, kjer je dezertiral, bil mimogrede skrit pri svoji ljubici na Pobrežju, odkoder so ga pa zopet odgnali k vojaštvu, nakar je zopet dezertiral in se preživljal od tihotapstva. Stanoval je pa sicer pri svojem očetu na Teznu pri Mariboru. V nahrbtniku pa so našli četrtilogramah saharina, več sto škatelj »Solo«-vžgalic (kar običajno naši tihotapci spravljajo preko meje) in še nekaj drugih stvari.

Težko se je ponesrečil. Včeraj ob pol 5. uri popoldne je pridrčal po Koroški cesti na motociklu Negerjev mehanik Anton Gačnik. Ko je hotel zaviti iz Glavnega trga v Stolno ulico, je zadel s kolesom ob vogal trgovine Weiler. Sunek je pognal Gačnika s kolesa, zadel je z glavo ob cestni tlak in se težko poškodoval. Kljub težki poškodbi na glavi, je upanje, da bo ostal pri življenju. Gačnik se je pripeljal iz Marenberga. Vzrok nesreči je pokvarjen gubernal.

Promoviran je bil doktorjem medicine v petek, dne 24. t. m. v Pragi g. Franc Pavlič, znani mariborski rojak. Akoravno je omenjeni izvršil celo ljudsko šolo in gimnazijo v nem. Grazu, je vendar ostal zvest svojemu narodu in je v svetovni vojni šel med legionarje. Po prevratu se je odločil, nadaljevati svoje študije v Pragi.

Pevsko-planinski večer priredi kot IV. in obenem zadnji prosvetni večer v tej sezoni v četrtek, 30. aprila t. l. ob osmih zvečer v dvorani Zadrugne gospodarske banke Prosvetna zveza v Mariboru. Naj bi splošna priljubljenost teh večerov privabila k udeležbi še one, ki doslej niso utegnili priti. Posebna točka naših prirediteljev bo tokrat nastop priznane solistinje gđe. Regine Mihelič iz Zagreba, ki bo s svojim lepim in izsolanim glasom zadovoljila tudi razvajence. Pri klavirju bo spremljal g. Milko Bedjanič. Lepoto naših slovenskih gora — med njimi tudi Pohorje — bo ob posebno krasnih skioptičnih slikah predaval in pojasnil predavatelj g. dr. A. Vebke. Moški zbor bo zapel veličasten »Triglav, moj dom«, orkester pa nas bo s svojo že priznano vestnostjo popeljal z glasbo na naše strme vrhe. Kdo torej ne bi pohitel na tak pevsko-planinski večer! Vstopnice od 1 do 3 D se dobe zvečer pri blagajni.

Koroški večer, ki ga je priredila v petek, dne 24. t. m. v dvorani Zadrugne gospodarske banke Prosvetna zveza v Mariboru, je bil v vrsti raznih prirediteljev v Mariboru nekaj tako lepega in pristrčno domačega, da smatramo naravnost kot dolžnost povedati o tem besedo tudi javnosti. Redko ima kateri prireditelj tako srečno roko v izbiri in sestavi sporeda, kakor jo je imel topot nam neznan aranžer, ki je vpošteval umetniško linijo celotne prireditve, obenem pa je znal dati vsemu večeru ono nepretrgano čuvstvo boleznega spomina na našo Koroško. Popolno priznanje je treba izreči vsakemu izmed sodelujočih, ki so bili z ljubeznijo pri stvari. Čuditi se mora človek nesebičnosti in vnemi raznih gospodov in gospodičen, ki žrtvujejo popolnoma brezplačno svoj prosti čas tako plemenitemu delu. Izenaduje nas naravnost napredek orkestra Ljudskega odra pod spretnim vodstvom g. Draga Gračnerja, da zanj pač nobena pohvala ni pretirana; isto velja o nastopih moškega zbora, ki vedno bolj izpričuje strokovno znanje, a tudi organizatorično sposobnost svojega požrtvovalnega voditelja. Iskreno želimo, da bi naša njegova prizadevanja vedno čim več odziva in da stopijo v krog naših korajžnih pevcev še vsi oni, ki imajo za to sicer dovolj sposobnosti, a vse premalo volje in občestvenega smisla. Večer je nadalje pokazal, da sodi prav lepo na sporede naših prirediteljev tudi deklamacija, če je pravilno izbrana in povedana s tako globokim razumevanjem, kakor je storil to z Ivan Pregeljevo »Tožbo Korošcev« gosp. Hauc. Daljnih podrobnosti večera ne bomo naštevati, ker prepisati bi morali ves spored in pristaviti pri vsaki točki: prav dobro ali izbornost. Posebno bi še to morali omeniti o

predavanju g. dr. Karla Capudra, ki so mu pa navzoči izrekli z dolgotrajnim aplavzom svoje vsestransko priznanje. Večer je bil kar najboljšo obiskan, med raznimi odličnejšimi osebami je bil tudi mestni župan g. dr. Leskovar z gospo soprogo. Po vsem sodeč bo storila Prosvetna zveza vse, da bo njen zadnji prosvetni večer v tej sezoni v četrtek, dne 30. t. m. kar najdostojnejši zaključek in da bomo komaj čakali jeseni, ko prične nova sezona.

Ljudski oder v Mariboru uprizeri dne 3. maja t. l. izvirno slovensko dramo v štirih dejanjih »Dom«. Predprodaja vstopnic v prodajalni Tiskarne sv. Cirila in njeni podružnici, v Aleksandrovi cesti 6. Prijatelji slovenske mladine, pridite v obilnem številu.

Komična opera »Marta« na mariborskem odru. — Radi boleznih gospe Mitrovičeve, ki bo pela glavno partijo v »Tosci«, se je moral študij te opere prekiniti. Sedaj se študira Flotova romantično-komična opera — »Marta« z gđe. Vladimirovo v naslovni vlogi. Ostale partije so v rokah ge. Petkove in gg. Petrovskega, Govorova, Janka, Oksanskega itd. Režiral in dirigiral bo pa opero g. ravnatelj Mitrovič. »Marta« je stalna repertoarna opera na vseh velikih odrih; zato je sigurno, da bo predvsem radi svoje izredne melodijoznosti in veselega ter prikupljivega dejanja, napolnjevala tudi naše gledališče.

Na inicijativo ženskega društva v Mariboru priredi Pomladek Rdečega križa v nedeljo, dne 3. maja, v narodnem gledališču dobrodelni koncert v prid otroške bolnice kraljice Marije. Pri prireditvi sodeluje več mariborskih šol. Poleg pevskih točk je na dnevnem redu tudi igra »Pri mami« (Jera) s plesom vil in raznih cvetk. (Kakor kažejo sedaj vaje, obeta vsa prireditelji nuditi občinstvu nekaj prirčnega. Zato pohitimo v nedeljo, dne 3. maja, mnogoštevilno v naše gledališče, da vidimo, kja zmore naša mladina, naša deca!

Državna borza dela v Mariboru. Od 19. do 25. aprila 1925 je bilo pri tej borzi dela 100 prostih mest prijavljenih, 183 oseb je iskalo službe, v 42 slučajih je borza posredovala uspešno in 17 oseb je odpotovalo; od 1. januarja do 25. aprila pa je bilo 2085 prostih mest prijavljenih, 3322 oseb je iskalo službe, v 936 slučajih je borza posredovala uspešno in 175 oseb je odpotovalo.

Studenci. Delavsko pevsko društvo »Enakost« priredi dne 1. maja 1925 v gostilni A. Senica v Studencih zabavni večer z velikim sporedom, kakor gledališko predstavo »Dva sveta«, delavska drama in druge proste zabave.

Društvo za zidanje nove župnijske cerkve Sv. Magdalene v Mariboru priredi v nedeljo, dne 17. majnika ob 15. uri na vrtu podoficijske inženirske šole (poprej kadetnica) veliko majniško proslavo z obširnim veseljenim vsprejemom in prosi obilne udeležbe. Vstopnina 5 dinarjev. — Odbor.

Ugodna prilika. Da se odpomore vsaj deloma pereči stanovanjski bedi, ozir., da se da dober vzgled, pričel bo zidati »Dom ubogih« enodružinsko hišo s 4 sobami in pritliklinami. Ta hiša bo prvi dobitnik loterije, katero priredi »Dom ubogih«. Drugi dobitnik bo pohištvo za 2 sobi in kuhinjo, tretji pa stavbišče od 1000 m². Vse v Mariboru. Srečke stanejo 50 D. Da se omogoči nakup tudi revnejšim slojem, se dovoli izplačevanje kupnine v obrokih, vendar mora biti kupnina 2 dni pred zrebanjem popolnoma vplačana. Srečke, ki niso do tega termina izplačane, ne igrajo, in zapadejo v prid »Doma« ubogih. Zrebanje se vrši 10. junija 1925. Ker je zanimanje — posebno v delavskih krogih — zelo veliko, svetujemo, naj nikdo te ugodne prilike ne zamudi. — Srečke se dobe v Mariboru v pisarni »Doma ubogih«, Rotovski trg 1, ter v vseh mariborskih trafikah. Srečke se pošiljajo na zahtevo tudi izven Maribora.

Književnost.

Slovenski biografski leksikon. Izšel je slovenski biografski leksikon 1 zvezek, ki sega od črke A—C. Leksikon je založila Zadrugna gospodarska banka v Ljubljani. Celotno delo bo izšlo tekom l. 1925 in 1926. Plačilni pogoji: V subskripciji stane celo delo, ako se takoj plača 500 D, posamezni sešitki 90 D. Posamezne zvezke dobijo samo subskribentje. Po končani subskripciji bo stal leksikon 600 dinarjev. Kdor naroči prvi zvezek, se obveže s tem za celotni leksikon. Slovenski biografski leksikon je uredil Izidor Cankar s sodelovanjem najbolj priznanih slovenskih znanstvenikov in vsebuje življenjepis slovenskih slovstvenikov, umetnikov, glasbenikov, solnikov, politikov, narodnih gospodarjev, izumiteljev, ki so za razvoj kulture v Sloveniji kakorkoli pomembne, bodisi da so slovenskega rodu, in so delovali doma ali v tujini, bodisi da so tujega rodu, a so s svojim delom med Slovenci trajno vplivale na sloven-

sko kulturno življenje. Slovenski biografski leksikon se naroča pri Zadrugni gospodarski banki v Ljubljani.

Novi stenski zemljevid Slovenije po profesorju Franc Orožnu, priredil dr. Karl Capuder. Nova izdaja že splošno upeljanega Orožnovega zemljevida vojvodine Kranjske, ki pa je obsegal tudi južno Stajersko in Koroško ter slovenske dele Primorja ter dobro služi našim šolam in uradom, zaradi svojega razmeroma velikega merila (1:130.000), je postala nujna potreba, ker je izdaja zastarela in tudi pošla. Nova izdaja ima namen seznaniti z novo politično razdelitvijo slovenske zemlje. Zlasti važne so naturne državne meje. Upošteva najnovejše podatke jugoslovansko-italijanske razmejitve, zlasti razmejitvene posledice rimske pogodbe z Italijo pri Reki. Dasi se ni kočno izvršena vsa razmejitve, so vendar dela že tako napredovala, da ni pričakovati večjih sprememb, ki bi jih bilo mogoče na karti v tem merilu vidneje naznačiti. Na novo je dodano kot posebni zemljevid Dolenje Prekmurje in Medjimurje. V notranjosti je na podlagi zakona o razdelitvi države na okrožja (sreze) in raznih dodatnih določb razdeljena Slovenija. Posebno velike izpremembe so na nekdanjem južnem Stajerskem. Ta razdelitev bo važna za urade, ki dosedaj nimajo tako nazornega pripomočka za spoznavanje nove administrativne razdelitve, ker po uradih še vedno vise stari, sedaj že samo zgodovinski zemljevidi. Popravljen je po podlagi rezultatov zadnjega ljudskega štetja znamenja za kraje. Na novo so vrisane železnice in važnejše nove ceste, spremenjenih je mnogo krajevnih imen, da so v skladu z uradno upeljanimi imeni in posebej še s stenskim zemljevidom, ki ga je izdala Matica Slovenska. Tudi višine so točno določene. V šolah bode tedaj omogočen pouk domovinoznanstva, ki so ga doslej ovirale zastarele stenske karte. — Zemljevid obstoji iz šest listov in velja nenalepljen 120 D, nalepljen na papir s platnenimi prigrabi 240 D. Na platno s palicami 360 D. Kdor ima pa kak star, na platno kaširan zemljevid, ki ima vsaj velikost 180×146 cm ga lahko pošlje Jugoslovanski knjigarni, ki mu ga proti mali odškodnini prelepi z novim zemljevidom. Zemljevid se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Pregled zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sestavil profesor Silvij Kranjec. Cena 18 D, v platno vez. 24 D. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Ta kronološki pregled skuša podati jugoslovansko zgodovino, ki je vsled naše politične razcepljenosti v preteklosti zelo malo pregledna, v čim enostavnejši in preglednejši razvrstitvi, pri čemer upošteva poleg političnega razvoja tudi najvrstnejša kulturno-zgodovinska dejstva. Namenjen kot repetitorij predvsem srednješolcu, ki se pripravlja na nižji ali višji tečajni izpit, bo lahko služil, v pregledno ponovitev tudi visokošolcu, učitelju in vsakemu, ki se pripravlja na razne sprejemne in usposobljenostne izpite, ker se zahteva poznanje domače zgodovine. Kot repetitorij bo pa knjižica omogočila tudi izobražencu v praktičnih poklicih, zlasti časnikarju in predavatelju, ki se ne utegne baviti z obširnejšo zgodovinsko knjigo, ali pa hoče le hitre informacije o trenutno pozabljenem imenu ali letnici, lahko orientacijo v naši preteklosti. Zato navaja tudi najvažnejše dogodke v dobi po ujedinenju ter ima pridejano obširnejše osebno in stvarno kazalo ter pet rodovnikov jugoslovanskih vladarskih rodbin, ki jih sicer ne dobimo v slovenskih zgodovinskih knjigah.

Mali Lord, roman, angleško napisala F. H. Burnett, poslovenil K. Pribil. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. 24 D, v platno vez. 36 D. Ta povest gre sedaj drugim med Slovence, v novem, prav lepem prevodu. Povest je najbolj znano in najbolj popularno delo sloveče angleške pisateljice Burnett in je prevedeno v prav vse kulturne jezike. Prvi slovenski prevod je bil takoj razprodan, zato bo nova izdaja posebno dobrodošla mladim in odraslim. Ne nerad odlaga človek Malega Lorda, ko ga prečita. Knjiga je pisana v tako prikupljivem tonu, da bi jo prebiral venomer. Vso povest preveva neka mila, neobičajno ugodna prikupljivost, ki počasi premore tudi manj čustvenega človeka, da se mestoma ne more ubraniti solz. In ker tako blago vpliva na človeško srce, je pripravna za mlade in velike brave, kakor malokatera knjiga. Vsak, ki jo prečita, jo odlaga s tihim sklepom v srcu, posnemati malega junaka prekrasne povesti. Kakor je knjiga opazljiva stotisoče, kakor sem jaz ob njej pozabil nekaj ur nase in na svet, tako se tudi ti draga bravka in dragi bravec, ne boš mogel odtegniti prelesnemu njenemu čaru, ko se poglubiš vanjo. Vem, da je ne odložiš, dokler je ne končaš. In če ti bo ugajala, priporočaj jo svojim vrstnicam in vrstnikom. Knjiga s tako zlato vsebino v današnjih dneh gotovo zasluži, da najde pot v vsako slovensko hišo. Ne le vrelec užitka, tudi izvor in plemenitost bodi vsakemu malemu in velikemu otroku našega naroda. Knjiga se dobi v knjigarni sv. Cirila v Mariboru.

Vinarstvo. V založbi Cirilove tiskarne v Mariboru je izšla knjiga »Vinarstvo«, katero je priredil po prvem delu knjige »Vinarstvo in kletarstvo« Franca Zweiflerja direktor Andrej Žmavc, ravnatelj državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru. Oktav, VIII in 208 strani, 188 podob. Cena

VSE ZAHTEVA DOBRO ZLATOROG MILO!

ZLATOROG

v platnu vezani knjigi brez poštnine 66 din., s poštino 68 din.

Študija o stanovanjskem vprašanju. Delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani je izdala študije o stanovanjskem vprašanju, ki osvetljujejo, oprta na bogato statistično gradivo, stanovanjsko krizo v Sloveniji. — Knjižnica se dobiva v vseh knjigarnah.

Najnovejše.

Hindenburg — nemški predsednik. Po prvih poročilih iz Nemčije je izvoljen za predsednika nemške republike maršal Hindenburg.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.
Prevod iz italijanščine.

»Kako ti je, Franco?« ga je vprašala stara mati in hitro pristavila, ne da bi čakala odgovora: »Čuj, gospodična Carolina bi rada slišala oni komad iz Kalkbrennerja.«

»Oh ne, ne«, je hitela gospodična in se z neko nevoljo obrnila proti mlademu možu. »Dá, rekla sem, toda Kalkbrenner mi prazaprav ne ugaja. Rajši kramljam z gospodičnami.«

Franco je bil, kakor se je videlo, zadovoljen s sprejemom in je začel kar brez vseh ceremonij govoriti z župnikom o neki dobri, stari sliki, katero si morata skupno ogledati v cerkvi v selu Dasio. Gospa Evgenija je kar pihala od jeze. Prišla je s svojo hčerko iz Lovena šele po tajnem diplomatskem posredovanju, katerega so se bile udeležile druge, uplivne osebe. Ali se naj ta poset napravi ali ne, ali ga ugled družine Carabelli dovoljuje, ali je verjetnost uspeha toliko, kakor jo pričakuje gospa Evgenija, — to so bila zadnja vprašanja, ki jih je bila tajna diplomacija natančno uredila. Kljub starim zvezam gospe Carabelli in stare gospe Maironi sta se bila mlada človeka dotlej komaj parkrat površno videla. Kar je bilo privlačno za rodbini, je bilo samo bogastvo in odličnost rodu, sorodstvo in prijateljstvo starejših; na tak način se privlačujeta kapljica morske in kapljica sladke vode, kljub temu, da so najmanjša živa bitja, ki živijo v njih, izročena smrti, če se kapljici združita. Markiza je bila zmagala v borbi; navidez radi njene starosti, v resnici pa radi njenega denarja se je sklenilo, da se snidejo v Cressogno. Franco je imel sicer samo dotico svoje matere, to je osemnajst do dvajsetisoč avstrijskih lir, zato pa je sedela stara mati s svojim ravnodušnim dostojanstvom na par milijonih. Ko pa je gospa Evgenija videla mladeničevo obnašanje, se je kar tresla od jeze napram markizi, ker je njo in hčerko pripeljala v tako grozno ponižanje. Če bi bila mogla z enim dihom odpihniti staro markizo, njenega vnuka, vso to zoprno hišo in to dolgočasno družbo, bi bila gospa Carabelli to z veseljem storila; toda treba se je bilo potuhnuti, pokazati ravnodušnost ter pogoltniti sramoto z obedom vred.

Markiza je ohranila na zunaj svojo mrzlo mirnost, četudi se ji je v srcu kuhala jeza in nevolja napram vnuku. Pred dvema letoma se je bil drznil, prositi jo za dovoljenje, da bi se poročil z neko deklico iz Valsolde, ki je bila sicer izobražena, a niti bogata niti plemenitega rodu. Odločna odklonitev starkina je bila takrat preprečila zakon in pripravila dekličino mater od tega, da je prepovedala don Francu vstop v hišo; toda markiza je bila trdno prepričana, da se ti ljudje še vedno ozirajo z enim očesom po njenih milijonih. Zato je sklenila, da čimprej poišče Francu ženo in ga tako obvaruje nevarnosti; in iskala je deklico, ki naj bi bila bogata, a ne preveč, odlična, a ne preveč, izobražena, a ne preveč. Ko je tako našla, jo je predlagala vnuku, ki je pa vzkipe od jeze in odločno izjavil, da se ne bo poročil. Ta odgovor se ji je zdel zelo sumljiv; zato je odtlej še bolj pazila na vsak korak svojega vnuka in na korake one »gospice Mišnice«, kakor je zelo ljubeznivo imenovala gospodično Luizo Rigey.

Družina Rigey, štejoča dva člana, Luizo in njeno mater, je prebivala v bližnji dolinici Valsoldo, v mestecu Castello. Ni je bilo torej težko nadzorovati. Vendar markiza ni mogla ničesar izvohati. Nekega večera pa ji je poročal Pasotti s hinavskim obotavljanjem in opravičevanjem, da je upravitelj iz Caravine o priliki nekega sestanka v lekarni v S. Mametti, kjer so se sešli on, (t. j. Pasotti) ter gospodje Giacomo Puttini, Paolin in Paolon, rekel to-le: »Gospod Franco se bo za šalo delal toliko časa mrtvega, dokler stara res ne bo umrla.« Ko je markiza slišala ta fini dovtip, je mirno rekla skozi nos:

»Hvala lepa«, in je obrnila razgovor drugam. Nato je zvedela, da je gospa Rigey, ki je bila vedno nekoliko boiehna, nevarno zbolela za razširjenjem srca in zdelo se ji je, da je Franco radi tega slabe volje. In prav tedaj so ji predlagali Carabellijevo. Carabellijeva morda ni bila prav po njenem okusu, toda spričo nevarnosti, ki je pretela od druge strani, ni smela odlašati. Govorila je s Francom. Topot se Franco ni razsrdil, raztreseno je poslušal in rekel, da si bo stvar premislil. Bila je to morda njegova edina hinavščina v življenju. Markiza pa je začela predrzno igro ter povabila obe Carabellijevi.

Danes je pa jasno videla, da je njena igra izgubljena. Franco ni bil navzoč ob prihodu dam in se je tudi potem prikazal samo za par minut. Njegovo vedenje je bilo v teh par minutah uljudno, a obraz ne; obraz je govoril kakor vedno tako jasno, da markiza, ki ga je izgovarjala z nerazpoloženjem, ni mogla nikogar prepričati. Vendar pa stara gospa ni bila uverjena, da je ona slabo igrala. Že od tedaj, ko je prvič začela samostojno misliti in presojudati, je stala na stališču, da si človek nikdar ne sme sam priznati nobene napake, nobene krivde, in da nikdar ne sme prostovoljno raniti svojega odličnega in ljubljene »jaz«-a. Sedaj si je domišljala, da mu je morala po onem razgovoru, ki ga je bila imela z unukom o zakonu, že po kaki skrivnosti poti priti na uho kakšna medena, vabljava in strupena besedica. Nekoliko tolažbe za svoje razočaranje je našla v vedenju gospice Carabelli, ki je zelo slabo skrivala svojo živahno užaljenost. To stari markizi ni bilo prav. Ko ji je karavinski upravitelj potihem pripomnil glede gospice, češ: »To je avstrijska pr...«, se je starki zdelo prav, samo ne fino rečeno. Kakor stara Avstrija v onem času, tako namreč tudi markiza ni ljubila v svojem kraljestvu živahnih duhov. Njena železna volja ni trpela nikogar poleg sebe. Njej je bil odveč že neposlušni unuk Franco, pol Lombard, pol Benečan, gospica Carabelli pa, ki je hotela kakor so je zdelo, imeti svoja čustva in svojo voljo, bi bila v hiši Maironi najbrž postala neprijeten podanik, nekakšna nemirna Ogerska.

(Dalje sledi.)

: Najboljše klobuke :

domače izdelave vseh vrst za moške in otroke dobite zaradi visoke valute s 20% popustom pri trdki

ANTON AUER,
klobučar

Vetrinjska ul. 5 MARIBOR Vetrinjska ul. 5

Obiščite v Mariboru
vinotoč

„Štajerska klet“

Kopališka ulica 17.
Kletni prostori Nar. doma.
Izvrstno vino, jabolčnik, mrzla in topla
----- jedila. -----

OSET ANDREJ

Pletene vrtno garniture in stojala za cvetlice

ima v največji zalogi

IGO BALOH

Maribor, Gosposka ul. 15

XXXXXXXXXXXX

Inserirajte!

XXXXXXXXXXXX

Jajca za podlaganje štajerskih in sudmolskih kokoši čiste pasme se dobijo vedno pri F. Greiner, trgovec, Maribor, Gosposka ulica 2. 190

Motorno kolo (Puch) 2½ PS je poceni na prodaj. Vprašate Grajska ulica 5, mizarstvo. 189

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—I. 107

Trboveljski premog

po cele vagone kakor tudi vsako drugo količino od 100 kilogramov naprej, nadalje bukova cepana drva dobijo se po originalnih premogokopnih, ozir. najnižjih cenah vedno pri trdki

BRANKO MEJOVSEK MARIBOR — Sodna ulica 17.

E 3410 24 18.

Dražbeni oklic.

Dne 6. maja 1925, ob 10. uri, se bode vršila pri podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba teh-le nepremičnin:

1. VI. šte. 13 k. o. Počehova polovica poslopij, hleva in svinjaka, polovica pašnikov, sadonosnika in vinograda ter polovica pritlikin v cenilni vrednosti 229.002.90 din.; najmanjši ponudek s pritliklinami vred znaša 152.73 din.

2. VI. šte. 34 k. o. Počehova, gospodarsko poslopje, hlev, viničarija, njive, travniki, gozd, vinograd v cenilni vrednosti 271.329.50 din.; najmanjši ponudek 180.886 dinarjev.

3. VI. šte. 69 k. o. Košak, polovica njiv in vrtov v cenilni vrednosti 49.650 din.; najmanjši ponudek je 30.623 din.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

Vse drugo je razvidno iz dražbnega oklica na sodni deski.

Okrajno sodišče v Mariboru, oddelek IV.,
dne 18. aprila 1925.

191

ZAHVALA.

Ob prebriski izgubi nad vse nam ljubljene, umrle hčerke, oziroma sestre, svakinje in tete, gospodične

Antonije Hrašovec

se najtopleje zahvaljuje za mnogobrojno izkazano srčno sočutje in tolažila, podarjene vence in šopke ter spremstvo na njeni zadnji poti.

Maribor, 23. aprila 1925.

Žalujoča rodbina Hrašovec.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše

pri

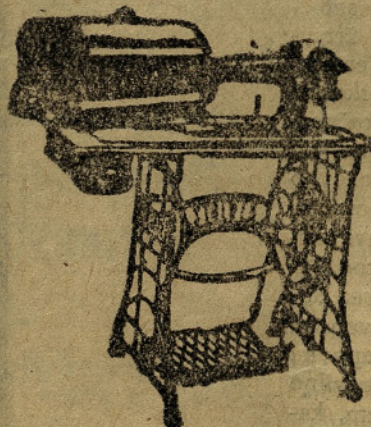
Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru,
Stolna ulica št. 6 R. Z. Z. N. Z., Stolna ulica št. 6

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

Brezplacen pouk!

15 letno jamstvo!

Najpopolnejši

Stöwer šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdki

Lud. Baraga,

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/L